

Izbija vsak četrtak in velja za poštino vred ali v Mariboru a pošiljanjem na dom za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — List se dopušča do odpuved. Naročnina se plačuje naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglaševane primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštine proste. Čekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

33. številka.

Maribor, dne 18. avgusta 1927.

61. letnik.

Ne zavržite volilnih kroglic!

Način volitev s kroglicami je prej bil pri nas neznan. Dobili smo ga iz nekdanje Srbije, ki je ta način prevzela iz drugih držav, kjer je bil vpeljan, kakor v Danski, Švici itd. Izpovedka se nam je ta način glasovanja zdel nekako čuden ter nepripraven za pismene ljudi. »To je samo za ljudi, ki pisati ne znajo«: tako se je takrat splošno govorilo. Kmalu pa se je spoznalo, da ta način volitve ni samo za nepismene ljudi, marveč da ima za vse volilce mnogotere prednosti, ki jih drugi načini nimajo.

Veliki pomen volilne kroglice.

Na način volilnih kroglic smo se torej navadili. Niso pa še vsi spoznali velikega pomena volilne kroglice. Kroglica predstavlja glas, ki ga oddaš na volišču. Ako kroglice ne oddaš, je krivo. Ako jo oddaš v nepravno skrinjico, je istotako krivo. Kdor kroglice ne odda, kdor torej ne gre voliti, ta prezira človeško družbo ter se v političnem oziru sam iz nje izključuje. Ravna kakor človek, ki ne spada v družbo, v državo. Koliko jih je, ki se za volitve obče ne brigajo, kakor da se njih ne tikajo, kakor da bi se vršile nekje v deveti deželi! To je vse obsodbe vredna malomarnost, ki mora izginiti iz Slovenije. Vsak mora udeležbo pri volitvah smatrati kot svojo dolžnost.

Zavržena kroglica.

Kakor je krivo, ako volilne kroglice ne oddaš, tako je tudi krivo, ako jo oddaš v nepravno volilno skrinjico. Skrinjica pomenja na volišču nekak dom stranke, koje kandidatno listo nosi. V slabo hišo ne hodi rad nikdo, kdor je dober in pošten. Zato pa tudi v volilni skrinjici slabe stranke ne sme nobeden napraviti obiska s tem, da odda v njo svojo kroglico. Kdor glasuje pri volitvah za stranko, s tem odobruje njen program. Glasovanje namreč ne velja osebam, marveč strankam. Kdor glasuje za slabo, protikrščansko stranko, ta glasuje za nekrščansko šolo, za razdružljivost krščanskega zakona in za državno vsemožnost, ki ne pozna ne božjih pravic cerkve ne naravnih pravic človeka. Slabi stranki oddana kroglica je torej zavržena kroglica. Zavržena radi tega, ker je oddana za slabo stvar, pa tudi zategadelj zavržena, ker slabe stranke v Sloveniji ne bodo zmogle.

Kroglica Radičevcem podeljena — zavržena.

Radičeva stranka v Sloveniji je v razsulu. Zapustili so jo njeni ustanovitelji in glavni agitatorji. Pri Radiču je samo še ostala takozvana nepokvarjena gospoda z gospodinom Albinom Prepeluhom na čelu. Ta gospoda predstavlja takozvane Radičeve kmete v Sloveniji. Kar je res pravih kmetov, so že nekdanjim samostojnim kmetijem obrnili hrbet, ko so spoznali njihovo za narod nesrečno, samo za osebno korist usmerjeno politiko. Odkar je hrvatska Radičeva zastava zaplapolala nad taboriščem nekdanjih samostojnežev, se je to taborišče še bolj izpraznilo slovenskih kmetov.

Slovenski volilci so letos po zimi pri volitvah v oblastne skupščine Radiču jasno povedali, da ga ne marajo, mar-

več odločno odklanjajo. Kljub propadu pri oblastnih volitvah je Radič zopet vložil svoje kandidatne liste v Sloveniji ter je sebe določil za nosilca liste v mariborskem volilnem okrožju. To je dokaz, da Radič noče svoje roke odmakniti od slovenskega Prekmurja, temveč vztraja slejkoprej pri svoji nakani, pobasati slovensko Prekmurje v hrvatsko malho. Kdor glasuje za Radiča, glasuje obenem za to, da se Prekmurje odtrga od Slovenije ter se pridruži Hrvatski. Ze to je za vsakega Slovenca dovoljni vzrok, da bo ostala Radičeva skrinjica 11. septembra brez volilnih kroglic.

Samostojnim demokratom kroglica podeljena — zavržena.

Kako imajo samostojni demokrati svoje ime v čistih in kakšno čast mu pripisujejo med slovenskim ljudstvom, se vidi iz tega, ker se ne upajo na volitve pod lastnim imenom, marveč so svoji kandidatni listi nadeli ime »Zedinjene slovenske gospodarske liste«. Ravno s tem naslovom pa so sedli globoko v smolo. Saj je gospodarstvo samostojnih demokratov baš to, kar je nakopalo največ nesreče na slovensko ljudstvo. Omenjamo danes samo Slavensko banko, ki je povzročila najširjim slojem slovenskega naroda 50—80 milijonsko škodo, računeno v dinarjih. Lista teh ubogih žrtev Slavenske banke, ki je vsa bila v samostalno-demokratskih rokah, predstavlja ono združeno gospodarsko listo demokratske stranke, ki slovenskemu ljudstvu nikdar ne bo šla iz spomina. Na to demokratsko listo se bodo slovenski volilci spomnili zlasti pri vsaki volitvi ter bodo skrbeli za to, da bo demokratska kandidatna lista, odnosno skrinjica za njo, ostala brez volilnih kroglic. Stranka, ki je slovenskemu ljudstvu celo vrsto let jemala v Beogradu dobro ime ter je po svojih denarnih zavodih oškodovala Slovence za visoko vsoto milijonov dinarjev, ne zasluži druge usode, nego politično smrt. Kdor ji podari volilno kroglico, jo zavrže.

Kroglica socialistom podeljena — tudi zavržena.

Ta stranka niti skupnega imena nima. Eden del se imenuje socialistična stranka Jugoslavije, drugi del sliši na ime socialni demokratje, tretji so komunisti, četrti neka kmetijsko-delavska zveza. Ta zmešnjava v imenu dokazuje tudi notranjo zmešnjavo programa. Pozitivnega programa za delo sploh nimajo. Njihov delovni program se glasi: zabavljaj čez vse, hujskaj zoper vse. Kdo pa more samo od zabavljanja in hujskanja živeti? K večjemu samo delavski voditelji, ne pa delavci, ki si morajo z žuljevimi rokami težko služiti kruh za sebe in za svoje. Kakšen dobiček imajo delavci od tega, da njihovi kolovodje svoje hujskarije zabelijo z zasmehovanjem vere in sramotjenjem verskih stvari in cerkvenih oseb? Ali se s takšnim, iz židovskih knjizic in listov posnetim zasmehovanjem gospodarski položaj kakšnega delavca popravi za eden vinar? To so uvideli tudi naši delavci in zato so pri volitvah zadnjih let skrinjico — boljše rečeno skrinjice, ker sta bili 2 ali celo 3, letos bosta najmanj 2 socialistični skrinjici — socialistov ali socialnih demokratov pustili brez zadost-

nega broja volilnih kroglic. Tako bo tudi pri letošnjih septembarskih volitvah.

Vrzite volilno kroglico v skrinjico SLS!

Ako hočete, da volilne kroglice ne zavržete, dajte jo v prvo skrinjico, ki je skrinjica Slovenske ljudske stranke. Ta stranka zasluži po svojem programu in s svojim dolgotrajnim delovanjem za prosep slovenstva in za blagor ljudstva vaše popolno zaupanje. To ni razredna stranka, kakor Radičevska ali socialistična. To ni stranka samih kmetov, tudi ne samih obrtnikov in samih delavcev, marveč stranka vseh stanov in slojev slovenskega ljudstva. Vseobčen je njen program in vseobsegajoče je delo naše stranke. V našem taboru je Slovenija. V skrinjicah naše stranke se bodo 11. septembra zbrale volilne kroglice vseh pošteno mislečih, za vero in narod in za gospodarsko dobrobit slovenskega ljudstva in vseh njegovih stanov vnetih Slovencev. Edino tiste kroglice, ki bodo skrinjicam Slovenske ljudske stranke podeljene, ne bodo zavržene.

Iv. Vesenjaj.

Napačni računarji in mi.

Kakor vedno pred volitvami, točno tako ravna naša naspotniki tudi letos: po svojih časopisih, po gostilnah in kavarnah si delijo moč in mandate, kakor da je to vojna dobičkarja. In seveda: sebi pripisujejo in dodeljujejo vse, v Slov. ljudski stranki združenemu ljudstvu pa dajejo malo ali nič. Smejni so ti ljudje in delijo mandate in moč kakor si deli kradljiva deca hruške na tujem, nedostopnem vrtu. Vsi ti računski napačni in ljudstvo bo ob volitvah zopet dokazalo, kako malo zaslonbe imajo pri njem ti napačni računarji.

Stara resnica.

je, da sovraštvo povsod na svetu le razdira in uničuje, samo poštenje in ljubezen pa ustvarja in zida. S sovraštvom in iz sovraštva delajo naši naspotniki, pa naj se imenujejo radičevci ali demokrati ali socialni demokratje, zato njihovo delo ne more roditi poštenega in dobrega sadu, zato jim delovno in pošteno ljudstvo tudi ne more in noče izkazati svojega zaupanja. Obrekovalce in prenašalce lažnjivih pošt pač morebiti še kdo tu pa tam tako nekako mimogrede posluša, ne spoštuje in ne zaupa pa prav nihče.

Dejanja govore!

Izkušeni ljudje vedo, da po letnih sejnih kričju najbolj tihi židovski kramarji, ki imajo najslabšo robo. Tako je tudi bilo in je sedaj pri javnem delovanju. Nam ni treba sovraštva, ne natolecjanja, ne obrekovanja, ne kričanja. Uspeh deset in desetletnega mirnega, poštenega in nesebičnega dela je današnje gospodarsko in kulturno stanje slovenskega ljudstva. Lepe in snažne so naše slovenske vasi, izobraženi naši ljudje veliko bolj, kakor katerikoli naših sosedov: vse to je sad lepega sporazumnega dela v naših organizacijah združenega slovenskega naroda. Glejte naše posojilnice! Kdo jih vodi? Slovenski mož, ki smo mu mi dali izobrazbo in pokazali pot ter ga učili vzajemnosti. Poglejte naše šole in naše društvene domove! Naše

Dr. Guthi Loma:

GRBAVEC.

Detektivski roman. — Iz madžarsčine prevedel F. Kolenc.

— Ne, prosim. V tem papirnatem škrniclju.
— V tem? — — — Dobro premislite, kaj ste povedali. Morda v škrniclju, ki je bil temu podoben?
— Odločno lahko trdim, da v tem škrniclju, ki ga imate vi, g. sodnik v rokah . . . Stvar je namreč ta, da sem imel desetisoč vinjet, ki jih nisem mogel porabiti. Žena je prišla na misel, da jih naj nalepim na male papirnatne škrniclje. Ravno včeraj zvečer so bile gotove; domov so mi jih poslali in odprl sem jih ravno v trenutku, ko je vstopil mladi mož z grbo. Včeraj je torej on bil edini kupec ki je v takem škrniclju dobil cukur.
— Hvala! . . . Lahko greste.
Ko je trgovec zaprl za seboj vrata, se je redarni kapetan zmagoslavno obrnil proti pravniku:
— No, g. pravnik . . . ali sedaj verjamete, da je Tuzar spreten človek . . . Kajne, ta zna vohati?

III. Orjak.

Lastnik »Belega krokarja« je imel prav: večerni listi so v dolgih stolpeh poročali o umoru in so s svojimi poročili puščali široko polje policijskim reporterjem. Priznati se mora, da so v par urah naravnost na čudežen način izsledili bližnje življenjske podatke moža, ki je postal žrtev senzacionalnega zločina. Osojbe izsledovalne oblasti je iz časopisov doznalo, da je bil Nikolaj Berenyi bogat posestnik. Pet let je temu, da mu je umrla udovela mati in velikansko posestvo sta podedovala dva sina: Nikolaj in Gida. Gida, starejši sin, je dobil polovico vrednostnih papirjev in je bil solastnik štrinadstropne hiše v Budimpešti. Nikolaj je podedoval dvatisoč oralov obsegajoče, nezadolženo posestvo, na katerem je pridno gospodaril. Čudovito nasprotje med obema bratoma. En je na pesti razpiraval denar; kakor da je čakal le materine smrti, da bi potem mogel zadostiti do tedaj zadušenim strastem. Bil je znana osebnost med občinstvom konjskih dirk. Splošno

znano je, da je pri neki igri v Montecarlo izgubil dvestotisoč frankov. Na veliko je trošila denar tudi žena in lahkomiselna zakonca sta nekega dne prišla do spoznanja, da je lepo posestvo splavalo. Štrinadstropna hiša se je skoraj zrušila pod veliko težo. Nikolaj pa je nasprotno štedljivo živel in posestvo je od leta do leta naraščalo.

Strasti za razsipavanje ni imel; gostiln se je čuval, ker je imel srčno bolezen. S tem se da razložiti, da ni mislil na ženitev in starejši brat je računil na to, da v kratkem zopet pride do posestva. Lepe nade so se nankrat izjalovile. Nikolaj Berenyi se je lani v Herkulesfirdt seznanil s hčerjo revnega uradnika Franca Horvata v Budimpešti in se je strasno zaljubil v njo. Ona je ljubezen vračala. Od tega časa naprej je mladenič pogosto potoval v Budimpešto, da bi obiskal svojo izvoljenko. Pretekli teden je zaprosil za njeno roko, na 7. tega meseca so določili zaroko. Do uresničenja tega načrta ni prišlo. Berenyi je bil 6. umorjen . . .

To so podatki, ki so oblast od bližje zanimali. Reporterji so, kakor po dogovoru, obrnili pozornost policije na brata umorjenega mladeniča, ki je vsled nameravane bratove ženitve izgubil upanje na sijajno dediščino.

Mihael Tuzar je v detektivski sobi po dvakrat prečital časopisna poročila. Zamislil se je:

Za vruga! . . . Ko da je vse to pisano z namenom, da me odvrne od prave smeri! Med vrstami skrite obdobje; interesi pokvarjenega, zadolženega Gide Berenyi so zahtevali, da se sklenitev zakona prepreči, zato je verjetno, da je on izvršil umor . . . Dobro! Toda jaz sem prepričan, da morilec ne more biti nikdo drugi, ko oni mladi grbavec. Izključeno pa je, da sta Gida Berenyi in grbavec ena in ista oseba. Po opisu cukrarja je moj mož približno dvajsetleten, Gida Berenyi — če je v resnici brat umrlega — pa najmanj tridesetleten . . . Mogoče je, da je umor njegova ideja, a v tem slučaju je mogel biti le podpihovalec, ker je več ko gotovo, da je zločin delo grbavca . . . Sploh pa ni nemogoče, da časopisi predstavljajo Gido Berenyi-ja v napačni luči. Da se informiram o položaju moram obiskati Franca Horvata . . .

— Tako je, mojster. Tudi jaz sem vašega mnenja.

To je pripomnil Daniel Kopek, detektiv orjaške postave. Na policiji ga niso radi uporabljali, ker se je radi

visoke postave povsod že na sto korakov spoznal. Bil je predmet zasmehovanja tovarišem in razbojniški tolpi. Reče več je bil radi tega zelo potr. Ker je bil ambiciozen, je bila njegova samozavest žaljena, ker mu niso zaupali večjih slučajev in nekega dne je obiskal Tuzarja, potožil mu je srčno bol in ga prosil, da ga vzame k sebi. Za vajenca bo dober. Detektivskemu predstojniku bi rad dokazal, da ga krivično zapostavlja. Tuzar se je usmilil dobrodružnega tovariša in ako je le mogel, se ga je poslužil.

— Fant, ali se ti je zbledelo? Odkod poznaš moje mnenje?

— Hehehe! Ne veste, da ste glasno mislili! . . . Vi torej obiščete Franca Horvata in ako nimate nič proti temu, bom jaz med tem lovil grbavca.

— Preveč si neroden za to, da bi ga našel.

— Hvala lepa! Vaše besede priznanja so za moje bolno srce ko balzam . . . Hej, zakaj neki sem postal detektiv! . . .

— No, no! ne vdaj se preveč čustvom. Dober detektiv ne sme biti tako hitro užaljen . . . Kje boš iskal grbavca?

— Prosim, zelo prosim: bodite do mene zaupljivi! Istina, da je Budimpešta svetovno mesto: ima sedemstotisoč prebivalcev, ne verjamem pa, da bi bilo med sedemstotisoč prebivalci več ko trije nizki, tuberkulozni grbavci.

— No, dobro! . . . Išči grbavca. Sedaj je na uri štiri. Ob šestih me čakaj v Univerzitetni ulici, pred vrati hiše števil. 9.

— Ali tam stanuje g. Franc Horvat?

— Kako veš?

— Samo mislim.

— Izvrstno! Z veseljem konstatiram, da se tvoje umske zmožnosti bliskovito razvijajo . . . Sedaj se podaj na pot! . . .

Tuzar je precej dolgo zvonil na stanovanju Franca Horvata, predno je prišel v njegovo preprosto opremljeno olednico. Sprejela ga je gospodinja. Ze zdavnaj je prekoračila štirideseto leto, obraz pa je vkljub temu še sedaj zanimiv. Obraz je smrtnobled, oči objokane. Strašna novica jo je zelo pretresla, kar nikakor ni čudno. Zasnovan zakon bi zagotovil njenemu edinemu otroku udobno bo-

